

VALOAREA EXPRIMĂRII SPONTANE ÎN LUCRĂRILE PLASTICE

SIMAC Ana, dr., conf. univ.,
STRATULAT Teodor, drd., lect. univ.

Summary

Through this article we come up with a postmodern approach to arts education discipline, where the argument value expressions of spontaneous, intuitive, plastic works. Artistic and scientific treasure, accumulated over time, should not be ignored, neglected, but today it is opened other perspectives the use of plastic language. Towards the end we find that, in harmony with the evolution of contemporary art, are more useful educational spontaneous and unconventional works that are expressive and informative, able to develop students' awareness, making use of the author's potential creativity.

În diverse perioade istorice scopul artelor plastice se modifica în dependență de evoluția conștiinței sociale, de la satisfacerea necesităților religioase și artistice, la exprimări spontane, intuitive sau conceptuale. În prezent au devenit neclare principiile și criteriile de evaluare a artistismului în operele de artă plastică. Nu există o concepție majoritară. Nu se știe care sunt obiectivele spre care s-ar cuveni să tindă plasticianul. Care este valoarea exprimărilor spontane în lucrările de artă contemporană?

În procesul activităților plastice, în timp de milenii, s-au descoperit anumite reguli, canoane și legi în înțelegerea și utilizarea elementelor de limbaj plastic. Desigur, acest tezaur artistic și științific nu ar trebui ignorat, neglijat, fiindcă prin cunoașterea empirică a acestuia putem influența dobândirea performanțelor artistice avansate. Însă astăzi se deschid și alte perspective de utilizare a limbajului plastic.

În cartea sa intitulată „Artistic”, artistul și cercetătorul I. Daghi ne oferă păreri personale, dar întemeiate științific, referitoare la acest aspect al lucrărilor plastice, afirmând că artistic înseamnă executat cu știință, conceptual, sensorial și voit [5, p. 14] Aceasta definiție explică de ce dumnealui a avut multe rezerve visa-vis de artistismul artiștilor mai tineri. I. Daghi scria în lucrarea menționată: „Trecerea de la secolul XXI în sec. XXI se evidențiază printr-o oarecare descătușare a conștiinței umane. Libertatea și principiile democratice inopinat apărute, i-au încurajat pe unii mai puțin dotați în ale artisticului la independență totală în acțiunile lor proprii, manifestări ce nu au nimic comun cu cultura plastică. Aspirațiile unor artiști plastici sunt orientate, preponderant, nu la ce spune el societății, dar, mai cu seamă, cum spune, cu toate că în activitățile creative se cere îmbinarea acestor două axiome. Au început să apară la nivel de opere autentice, oficial chiar premiate, niște lucrări ce țin mai mult de gramatica limbajului plastic, precum ar fi niște exerciții de studiu.

Multe din aceste opere nu pornesc de la idee, de la conținut, adică de la ceea ce-l însuflețește pe creator, de la atitudinea sa față de artă, societate, natură, ci... invers, de la procedeu spontan de interpretare mecanică, la nimereală, care, în final, poate să trezească în imaginația privitorului o cât de mică asociație cu vreun fenomen, idee etc.” [5, p. 23].

Ceea ce se remarcă în acest citat sunt încercările artiștilor contemporani de a privi creația artistică ca pe o formă spontană, neconvențională de expresie artistică, căutând prin aceasta o eliberare de tensiunile interioare. Această tendință, însă, a fost mereu specifică copiilor în lucrările plastice realizate. Impactul produselor creative asupra comportamentului nostru a fost explicat de K. Jung.

Potrivit lui Jung K.G., individul ar trebui să își folosească discernământul pentru a integra produsele creative în stilul lui de viață, având astfel mai mult control asupra destinului propriu. Arta și imaginile din vis sunt aspecte importante, întrucât ele funcționează ca principale mijloace de acces către informația din inconștient, dincolo de controlul conștiinței. Jung K.G. afirma că psihologia nu poate să penetreze procesele

secrete ale creativității, însă arta reprezintă și declanșează activitatea psihologică, permițându-ne să aruncăm o privire asupra propriilor motivații inconștiente [10, p. 133].

Tehnicile proiective folosite în art terapie ajută la identificarea lacunelor în educația personalității în devenire. Activitatea plastică cu efect terapeutic nu modifică rapid comportamentul, totuși își aduce aportul la conștientizarea proceselor afective, cognitive și volitive, dar și la monitorizarea evoluțiilor acestora.

La momentul actual, „art-terapia este considerată o activitate care utilizează metode nonverbale, avînd valențe psihoterapeutice, evidențiate prin obiectivarea activității imaginative într-un produs de nuanța artistică sau prin receptarea și trăirea semnificațiilor unor asemenea produse” [1, p. 355].

Elevii cu diferite tipuri de nevoi și tulburări pot beneficia de efectul expresiilor spontane, lucrînd alături de un profesionist ce mediază procesul creației artistice. În general, copiilor le este greu să își exprime sentimentele într-o manieră verbală. Procesul descris asigură copiilor o formă mai puțin problematică, deci mai accesibilă de comunicare, valorificînd astfel competențele emoționale și gîndirea [2, p. 158].

Utilizarea desenelor cu persoanele traumatizate, asigură o cale de externalizare a emoțiilor și evenimentelor care altfel ar putea fi prea dureroase, pentru a fi divulgate în mod verbal în cadrul ședințelor de psihoterapie [10, p. 158].

Procesul creației artistico-plastice este o activitate fundamentală, atât pentru dezvoltarea personală, cât și pentru contactul nostru cu lumea înconjurătoare; desenul ține, deopotrivă, de domeniul expresiei persoanei, dar și de comunicarea subiectului cu el însuși și cu ceilalți. Creația are o valoare expresivă, la copil, superioară limbajului, avînd legi diferite față de cele ale adultului. A învăța să privești un desen într-un mod nerestrictiv, a descoperi ce povestește el fără să te referi, totuși, la un sistem normativ și constrîngător înseamnă să descoperi, deopotrivă, cum percepe desenatorul realitatea [4, p. 8].

Arta, privită din această perspectivă, are instrumente capabile să genereze ipoteze despre intelect și despre dezvoltarea emoțională. [8, p. 15]. Procesul creației, în această accepțiune, ar putea fi folosit la valorificarea sferei afective și cognitive a elevilor. Procesul creației, în cazul copiilor, asigură o înțelegere profundă cu privire la sine și poate servi ca punct de pornire important în educarea, schimbarea și evaluarea progresului elevului spre autonomie în gîndire și creativitate.

O premisă de bază a terapiilor expresive este că scrisul, desenatul, actul de a compune, reprezintă un mijloc important de autoînțelegere, de soluționare a unui conflict, un mijloc important pentru refacerea echilibrului emoțional. Creativitatea asigură astfel, un mod de a structura și conștientiza stările emoționale proprii [1, p. 357].

În concluzie, putem constata că evoluția artei contemporane reflectă corespunzător necesitățile conștiinței sociale actuale, iar în scopuri educative sunt mai folositoare lucrările spontane, neconvenționale care sunt expresive și informative, în măsură să dezvolte conștiința, pe cînd cele care urmează etape clare de elaborare au menirea, mai mult de a instrui un bun meseriaș, împiedicînd valorificarea potențialului creativ al autorului.

Bibliografie

1. Chirila, C., *Meta-analiza Instrumentelor utilizate în Art-Terapie*, Teză de doctorat în psihologie, Universitatea din București, 2005.
2. Cojocaru-Boroșan, M., *Tehnologia dezvoltării culturii emoționale*, Tip. UPS „I. Creangă”, Chișinău, 2012.
3. Cojocaru, V., *Educație pentru schimbare și creativitate*, EDP, București, 2003.
4. Crotti, E., *Desenele copilului tău, interpretări psihologice*, Litera, Internațional, 2010.
5. Daghi, I., *Artistic*, Tipogr. Centrală, Chișinău, 2011.
6. Dulgheru, V., *Manual de creativitate*, Editura Tehnica - Info, Chișinău, 2000.

7. *Landau, E., Psihologia creativității, Editura didactică și Pedagogică, București, 1979.*
8. *Mardare, M., Fascinația culorilor, Editura Ruxanda, Chișinău, 2007.*
9. *Moraru, Psihologia creativității, Editura Hyperion, București, 1993.*
10. *Rubin, I., Art-terapia, teorie și tehnică, Editura Trei, Bucuraste, 2009.*